Богиня Л.В.

Полтавський державний медичний університет

М. Полтава, Україна

e-mail: lvboginya@meta.ua

Дидактичний потенціал короткометражних фільмів у практиці мовної підготовки іноземних студентів

Перегляд відеофільмів, загалом, є частиною сучасної культури, зокрема – відповідає комунікативному підходу до навчання мови як іноземної. Демонстрація короткометражних фільмів на заняттях української мови як іноземної (УМІ), безумовно, має низку переваг, серед яких активізація зорового та слухового сприйняття студентів, тренування їхньої пам'яті та уваги, практика монологічного та діалогічного мовлення, емоційне та естетичне враження. Використання короткометражних фільмів (фр. court métrage) під час занять УМІ питання не нове, проте актуальне.

Безсумнівно, що фільм, будучи автентичним відеотекстом, найбільш ефективний для формування комунікативної компетенції в усних видах мовленнєвої діяльності та, відповідно, має бути спрямований на формування навичок розуміння та продукування усного мовлення. На нашу думку, саме розвиток аудитивних та мовленнєвих навичок є першорядним завданням під час роботи з фільмами.

Дослідники зазначають, що розуміння автентичної мови, що звучить, викликає у іноземних громадян, які вивчають українську мову, неабиякі труднощі, надто у двомовних регіонах (темп мови, особливості вимови носіїв мови, жанрові та стилістичні особливості тощо).

Під час перегляду фільму супроводжуючий звук відеоряд дозволяє зняти частину труднощів, полегшує розуміння, справляючи емоційний вплив. Так, О. П. Ігнатенко та Н. А. Томіленко вважають, що «інтерактивність форми проведення

заняття, момент розваги під час виконання завдань з переглянутого відеоматеріалу, сприяє активації пізнавальної діяльності учнів» [5, с.61]

Зазначимо, що розвага не є самоціллю при роботі з відеотекстом, хоча в окремих випадках вибір і показ короткого мультфільму або уривка з фільму може здійснюватися саме з метою створення сприятливої атмосфери під час заняття.

На сьогодні методисти активно обговорюють питання, коли починати і скільки відеоматеріалів використовувати під час занять УМІ. Більшість дослідників зазначають, що на початкових етапах володіння мовою (А1 та А2) автентичні відеоматеріали використовувати не завжди доцільно. На нашу думку, виняток можна зробити для рекламних, коротких мультиплікаційних чи короткометражних фільмів. Наприклад, цікавим для роботи може стати проект про українські міста [6], який несе інформацію про сучасну Україну, що відповідає вимогам формування лінгвокультурної компетенції повною мірою. Мультфільми найчастіше відображають традиційні стереотипні уявлення про український народ (мультфільми про козаків) і про загальнолюдські чесноти та вади («Лисиця та журавель», «Їжак та заєць»). На початковому етапі володіння мовою (А2) варто використовувати відеоматеріали з субтитрами українською (англійською), що уможливлює поєднання аудіального та візуального сприйняття й запам’ятовування окремих лексичних одиниць, мовних кліше тощо.

Загальновизнано, що нерозуміння і незнання культурем української мови може призвести до невдач у ситуаціях реального мовного спілкування. На нашу думку, використання у навчальному процесі короткометражних фільмів сприяє формуванню лінгвокультурної компетенції і подоланню «культурного шоку».

При доборі фільмів керуємося основними методичними критеріями, за якими фільм повинен відповідати віковим особливостям студентів, їхньому рівню володіння мовою, темі, що вивчається; відображати актуальну лінгвокультурну реальність; мати художню цінність, торкатися гуманітарної проблематики та універсальних питань сучасної світової спільноти. Фільм не повинен пропагувати

війну, насильство, жорстокість, расову, національну, релігійну, класову та іншу винятковість чи нетерпимість; містити табуйовану лексику, жаргонізми.

У методиці навчання іноземних мов художній фільм прийнято розглядати як відеотекст, отже, етапи роботи з фільмом відповідають етапам роботи з текстом: передтекстовий, текстовий та післятекстовий.

Головне завдання попереднього етапу – «Готуємось до перегляду» – підготувати студентів до сприйняття фільму. Викладач може запропонувати обговорити назву фільму, кіноафішу, прочитати та попрацювати з коротким змістом фільму, спрогнозувати за назвою зміст фільму тощо. Введення та пояснення лексичних одиниць, від правильного розуміння яких залежить вірне прочитання сюжетних ліній та декодування основного сенсу фільму, також необхідні, однак робота з лексикою не повинна стати самоціллю та бути тривалою.

Етап текстової роботи – "Перевіряємо розуміння фільму" – починається відразу після перегляду художнього фільму. Зазначимо, що думки методистів і дослідників з приводу кількості переглядів відеоматеріалу суттєво розходяться. Практика показу короткометражних фільмів доводить, що фільми тривалістю від 2 до 15 хвилин можна пред'являти 2-3 рази (тільки відеоряд або тільки аудіоряд, перегляд усього фільму, перегляд окремих епізодів) залежно від мети заняття та рівня володіння мовою.

Після закінчення перегляду фільму виконання вправ та завдань зазвичай спрямоване на розуміння побаченого, виявлення та уточнення основних лінгвокультурних елементів. Пропонуємо коротко переказувати лише деякі ситуації чи одну сюжетну лінію. На цьому етапі розвиваються навички переказу: з метою вдосконалення знань і вмінь трансформації прямої мови в непряму пропонуємо переказ діалогічних епізодів, спираючись на звичайну схему переказу тексту.

Післятекстовий етап – «Обговорюємо та дискутуємо» – є продовженням етапу текстової роботи та спрямований на реалізацію в мовленні накопиченого лінгвокультурного досвіду. Завдання цього етапу мають носити проблемний характер, стимулювати дискусію та вираження власної думки. Саме цей етап має найбільшу практичну значимість з огляду на формування мовленнєвих умінь і навичок. Пропонуємо подумати над проблемою, яка позначена у фільмі, поміркувати про причини її виникнення та можливі шляхи її вирішення.

На рівні володіння мовою А2+ / В1 найбільше зацікавлення й продуктивну мовленнєву діяльність, з нашого досвіду, викликала робота над фільмами «Ваня», «Дух Різдва», «Дві долі», епізоди «Де поснідати в Полтаві», «Полтава вечірня» [1, 3, 4, 6].

Залежно від завдань, які ставить викладач, використовуючи відеоматеріали, можна запропонувати студентам прочитати відгуки про фільм і висловити свою думку, написати есе, або зняти власний короткометражний фільм за мотивами побаченого тощо.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у напрацюванні матеріалів для методичної оцінки короткометражних фільмів і створенні фільмотеки.

Література:

1. Ваня. Короткометражний фільм. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=JY-e5bflx20&ab_channel=DergkinoUkraine
2. Весова Т. Н., Чистякова Е. В. Методические основы использования художественных фильмов в процессе преподавания русского языка как иностранного // PrimoAspectu. 2013. Т. 12. № 2 (105). С. 145–148.
3. Дві долі. Короткометражний фільм. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=5Dqgxp0piAQ&ab_channel=MarinaBilous
4. Дух Різдва. Короткометражний фільм. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Ibcsa3GQiM4&ab_channel=Frankofilm
5. Игнатенко О. П., Томиленко Н. А. Использование видеоматериалов как средство формирования коммуникативных навыков на занятиях РКИ // Сб. конф. НИЦ Социосфера. 2015. № 56. С. 61–64.
6. Полтава здивувала. Екзотичні та неочевидні місця | КАМОН. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=QPn2VEa9Ypk&list=RDCMUCwv4Vw-oa1cTPd4sfvDuSJw&start_radio=1&ab_channel=%D0%A3%D0%B7%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%9C%D0%B0%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D0%BE